

Fra Avl- og Sunnhetsutvalget: Hundetellingen 2020

Annet hvert år gjennomfører klubben en telling av hvor mange lundehunder vi har i Norge. Det betyr at alle landets lundehundeiere blir kontaktet, enten via epost eller telefon fra lokalkontakten for å fortelle litt om hundens helse. Dette er et viktig redskap for oss i arbeidet med å forvalte vår utrydningstruede rase.

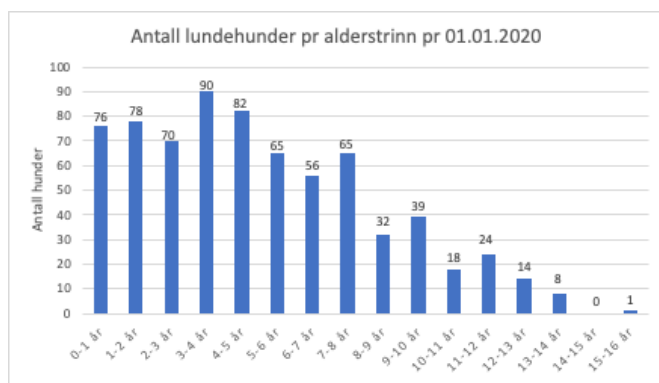
Balder på Røst ble over 15 år. Foto Nils-Kristian Ellingsen.

Årets telling ble gjennomført på rekordtid! Vi startet 1. januar og avsluttet undersøkelsen 1. mars. Da hadde 99% av alle lundehundeiere i Norge svart på undersøkelsen. Det var kun 7 personer/hunder vi ikke fikk kontakt med. Denne svarprosenten synes vi er helt fantastisk!

For første gang ble også eierne av prosjekthundene invitert til å delta i undersøkelsen. Dataene for disse hundene ble behandlet separat. Antallet prosjekthunder er fremdeles for lavt for å gi en god statistisk sammenligning. Resultatene for prosjekthundene vil bli presentert i neste nummer av Lundehund Nytt.

HVOR MANGE LUNDEHUNDER HAR VI I NORGE?

Pr 1. januar 2020 var det i Norge 722 lundehunder fordelt på 359 tisper og 363 hannhunder. Dette er en fin økning fra 582 hunder 1. januar 2013, og 683 lundehunder pr 1 januar i 2018. Vi jobber oss m.a.o. oppover mot det langsiktige målet i klubbens avlsstrategi (RAS) på 1000 lundehunder i Norge.

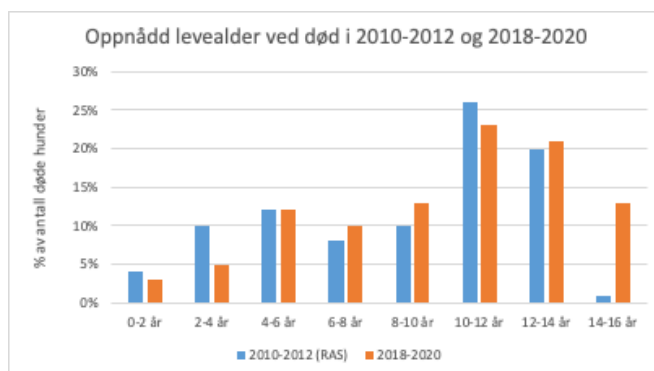
Tabellen nedenfor viser tilveksten de siste årene. Som dere ser, avhenger denne både av hvor mange hunder som ble født i perioden og antallet som døde. I perioden 2016-2017 døde

	2014-2015 (hanner+ tisper)	2016-2017 (hanner+ tisper)	2018-2019 (hanner+ tisper)
Valper født	155 (69+86)	177 (97+80)	165 (85+80)
Hunder dødd	125 (63+62)	94 (46+48)	117 (57+60)
Netto tilvekst i populasjonen pr. 2 års-periode	30	83	48

det færre hunder enn årene før og etter. Dette henger nok noe sammen med at valpeproduksjonen ca. 8-10 år før var langt lavere enn årene før og etter.

LEVEALDER

Den eldste hunden pr 01.01.2020 var Balder på Røst på 15,3 år! Den gjennomsnittlige levealderen for lundehundene som døde i perioden 2018-2019 var på 9,9 år. I RAS er den gjennomsnittlige levealderen på 9,3 år (basert på perioden 2010-2012). Nedenfor ser du fordelingen av oppnådd levealder fremstilt grafisk.

Grafen viser at langt flere hunder oppnår en alder over 10 år nå enn tidligere. Dette er en gledelig utvikling som nok

skyldes økt fokus på diagnostisering og behandling av mage-/tarmrelaterte lidelser de siste årene. Tiltakene beskrevet i

klubbens RAS med bla IL-seminaret i 2015, en gastroguide på nett, undersøkelse av giardiaforekomst i rasen og ikke minst kunnskapen om behandling av IL som Petter Nilsen har tilført, har bidratt til dette. Samtidig er det fremdeles en forhøyet dødelighet rundt 4-6 år.

KRYPTORKISME

For hannhundene ble det spurt om de hadde begge testiklene på rett plass. Av de 363 hannhundene er det 67 hannhunder med avlsrestriksjoner. For 65 hunder skyldes dette kryptorkisme, hvilket betyr at det mangler en testikkel på rett sted i skrotum.

Kryptorkisme er arvelig, og hunden kan arve anlegg for kryptorkisme fra både mor og far. Det er minst tre gener involvert. Hunder som er ensidig kryptorkide, altså har bare en testikkel i pungen, kan pare seg og gi valper, men det er en stor fare for at valper etter slike hunder får dobbeltsidig kryptorkisme, hvilket betyr at ingen av testiklene kommer ned i pungen. Da er hunden steril. Det vil si at om man bruker kryptorkide hunder i avl, vil man i seinere generasjoner få flere hunder som er sterile. Derfor er det ikke tillatt å avle på kryptorkide hunder innenfor FCI og NKKs medlemsklubber. Med andre ord, 18% av våre hannhunder ikke er aktuelle for avl, noe som er bekymringsfullt med tanke på å opprettholde den lille genetiske variasjonen vi har i dag.

FERTILITET / FRUKTBARHET

Et annet spørsmål vi stilte var hvor mange hunder som har blitt forsøkt brukt i avl de siste to årene. Svarene er oppsummert for tisper og hannhunder i tabellen nedenfor.

	Aktuelle hunder	Antall hunder forsøkt brukt i avl (% av antall aktuelle hunder)	Hunder som fikk kull (% av antall aktuelle hunder)	Mislykkete paringsforsøk (% av antall forsøkt brukt i avl)	Tisper som ble paret	Tisper som ble inseminert
Hannhunder mellom 1 og 9 år, med 2 testikler	219	90 (41 %)	43 (20%)	44 (48 %)		
Tisper mellom 18 mnd og 9 år	232	119 (51 %)	57 (25%)	53 (45 %)	65 (13 av disse gikk tom)	13 (9 av disse gikk tom)

Tabellen viser at våre hundeeiere nedlegger en imponerende innsats for å lage valper! Mange av de som prøver lykkes imidlertid ikke. De fleste prøver flere ganger, og lykkes så kanskje etter hvert. Det ligger m.a.o. ofte flere forsøk bak hver suksess.

Det vil alltid være noen hunder som ikke blir forsøkt brukt av ulike årsaker, deriblant helsemessige forhold. *Det er kun klinisk friske hunder som skal benyttes i avl.* I vår rase må vi fortsette å anstrenge oss for å bruke så mange individ i ulike kombinasjoner som mulig, slik at vi begrenser ytterligere tap av genetisk variasjon så langt vi kan.

DØDSÅRSAKER

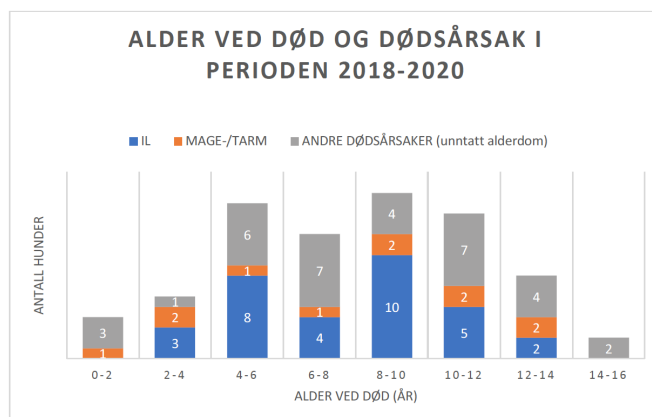
I klubbens Avlsstrategi (RAS) er det gitt en oversikt over dødsårsaker for de hundene som døde i Norge i 2010 - 2012. Tabellen øverst i neste spalte viser tilsvarende tall for årets telling.

RAS-kategorier	2010-2012 (RAS)	2018-2019
Antall hunder	124	125
IL	31 %	26 %
Andre mage/tarm problemer	11 %	9 %
Kreft	9 %	10 %
Andre årsaker inkl ukjent	28 %	13 %
Ulykker	5 %	3 %
Høy alder (over 11 år)	22 %	38 %

I undersøkelsen ble det spurt særlig om IL, andre mage-/tarmrelaterte problemer og kreft.

Omfanget av dødsfall forårsaket av IL og mage-/tarmproblemer er litt lavere enn i 2010-2012. Dette skyldes nok til dels at dødsfall relatert til disse lidelsene for hunder over 11 år er registrert under «Høy alder» i årets telling. Dette skiller seg fra tidligere tellinger, inkludert den for 2010-2012 der hunder som døde av IL eller andre mage-/tarmproblemer ble tallet som det, uavhengig av alder.

Uansett er antall hunder ganske lavt statistisk sett for begge gruppene og variasjonen ikke større enn hva man kan forvente. Totalt sett døde 35% av hundene under 11 år av mage-/tarmrelaterte problemer i 2018-2020. Grafen nedenfor viser aldersfordelingen av dødsfallene forårsaket av IL, mage-/tarmproblemer og andre årsaker (unntatt alderdom).

Vi ser at det er en liten opphopning av dødsfall forårsaket av IL rundt 4 års alder. Dette er i overensstemmelse med tendensen vist i RAS.

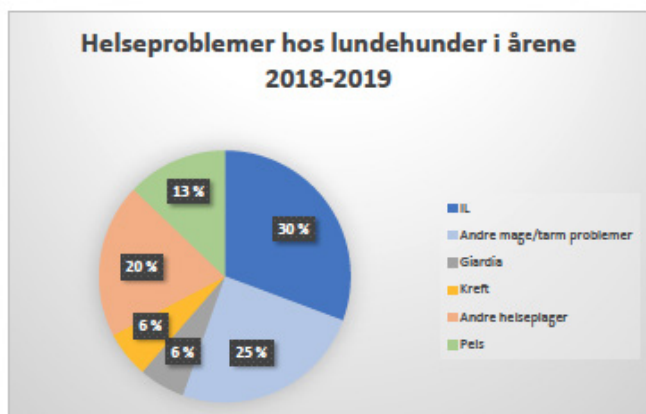
I kategorien «Andre årsaker» er det ingen spesiell dødsårsak som peker seg spesielt ut. Hjertestans og leverproblemer forekommer imidlertid noe hyppigere, og kan tenkes å være relatert til IL. Denne kategorien omfatter også noen tilfeller der dødsårsaken er ukjent.

Lundehunden er ellers lite utsatt for ulykker sammenlignet med enkelte andre raser, noe som nok gjenspeiler dens bakgrunn fra lundeura, der uforsiktede hunder ikke hadde livets rett.

SYKDOMSBILDET FOR HUNDER SOM LEVDE I ÅRENE 2018 OG 2019

For å få et bilde av helsetilstanden i rasen har vi denne gangen sett samlet på de hundene som levde og døde i årene 2018-2019. Til sammen blir dette 847 hunder. For disse ble det rapportert om 386 helseproblemer. Noen få hunder hadde mer enn ett problem, uten at dette påvirker

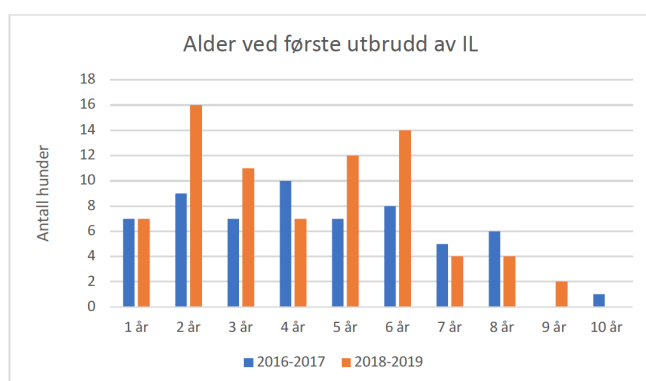
statistikken særlig. Fordelingen av de viktigste helseplagene lundehundene hadde i disse årene er vist i kakediagrammet under.

Totalt var det 61 % av sykdomstilfellene knyttet til fordøyelsen. 30% av tilfellene var diagnostisert som IL, mens 25% var tilskrevet andre mage-/tarmproblemer, for eksempel gastritt (magekatarr/magesår) eller ulike tarminfeksjoner. Det har tidligere blitt påvist at lundehunder har økt forekomst av både gastritt og kreft, og at disse lidelsene ofte forekommer sammen med en underliggende IL-tilstand. Det er viktig å være oppmerksom på at en hund kan ha flere av disse lidelsene samtidig, særlig gjelder dette IL, gastritt og ulike tarminfeksjoner.

Totalt hadde 22 klinisk syke hunder (6% av sykdomstilfellene) fått påvist infeksjon av giardia, I tillegg fikk 6 hunder påvist giardia uten at de hadde noen symptomer.

Mange hunder får dessverre flere IL-utbrudd i løpet av livet. I de to siste tellingene har vi derfor spurt om når hunden fikk det første utbruddet. Tabellen nedenfor viser aldersfordelingen ved første utbrudd for hundene som døde av IL i årene 2016-2017 og 2018-2019.

Gjennomsnittsalderen ved første utbrudd var på 4,5 år i 2018 og 4,4 år i 2020. For 2020-tellingen er det imidlertid en markant økning av utbrudd i ung alder. Dette kan skyldes at folk er blitt flinkere til å fange opp problemene tidlig. Først ved neste telling vil vi kanskje kunne si om dette er en trend eller en tilfeldighet.

Kategorien «Andre helseplager» omfatter alt mulig, deriblant flere tilfeller av trekking av tenner pga periodontitt, livmorbetennelse og forhøyede leververdier. I tillegg finner vi ulike lidelser som heldigvis er sjeldne i vår rase, som

for eksempel, urinveisinfeksjoner, diabetes, epilepsi og levershunt.

I alt 51 hunder hadde et pels/hud-problem, hvilket utgjør 13% av sykdomstilfellene. Noen ganger er problemene forbigående, mens andre tilfeller følger hunden resten av livet. Pels- og hudproblemer kan være vanskelige å finne årsaken til. Når diverse utøyer er utelukket kan det for eksempel skyldes allergi, dårlig næringsopptak, hormonelle forhold og autoimmune reaksjoner som pseudopelade. I alt syv hunder ble rapportert å ha fått diagnosen pseudopelade.

Sett under ett, plages lundehunden av forholdsvis få arvelige lidelser og defekter, men mage-/tarmlidelser, inkludert IL, er og blir et alvorlig problem for rasen. For å bremse utviklingen av arvelige defekter, er det viktig at oppdretterne fortsetter å følge avlsanbefalingene.

ADFERD

Denne gangen stilte vi noen spørsmål knyttet til hundenes mentalitet. Tilbakemeldingene for de 722 hundene var i live pr 01.01.2020 er vist i tabellen nedenfor.

	Antall hunder
Lydfølsomhet (raketter, torden og lignende)	254
Reservert for fremmede	49
Redd for fremmede mennesker i den grad at eier opplever det som et problem	14
Andre mentalproblemer	2

Ca 35% av hundene er følsomme overfor lyder fra nyttårsraketter, torden og lignende. Angst for denne type lyder er ikke uvanlig for hunder uansett rase. Mange lundehunder utvikler slik engstelse etter 1 års alder. Siden vår rase, som er utsatt for å utvikle IL i stressende situasjoner, er det viktig å forbygge dette ved ikke å utsette hunden for situasjoner der slik angst kan oppstå.

En del lundehunder rapporteres å være reserverte i møte med fremmede, men at de kommer seg etter en liten stund. Kun 14 hunder (2%) er så engstelige for fremmede at eier opplever det som et problem. God sosialisering i ung alder er imidlertid svært viktig for å redusere stresset hundene opplever i møte med fremmede mennesker og nye miljøer.

Lille arbeider med informasjon mottatt fra eierne i NLK-databasen for kjøring av rapporter og grafikk, foto Jon Wagtskjold